

Gemensamt ställningstagande om barn och krisberedskap

av de nordiska barnombudsmännen

De nordiska ombudsmännen för barn i Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Grönland och Åland utfärdar detta gemensamma ställningstagande till nationella myndigheter och styrande organ i de autonoma regionerna i våra respektive länder.

Barn är rättighetsinnehavare och krisberedskap och krishantering måste grunda sig på barns rättigheter, i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter. Erfarenheterna från den senaste tidens kriser, däribland pandemier och andra storskaliga nödsituationer, har visat att barn ofta påverkas oproportionerligt hårt av beredskapsåtgärder och krishantering som inte är tillräckligt anpassade till deras behov, rättigheter och levda verkligheter. Erfarenheten visar att barn ofta utesluts från beslutsprocesser eller involveras för sent för att påverka beslut. Detta belyser behovet av mer systematiska strategier för att säkerställa barns deltagande i kristider.

Detta gemensamma ställningstagande återspeglar de nordiska barnombudsmännens gemensamma ståndpunkt om viktiga prioriteringar som måste skyddas vid beredskapsplanering, krishantering och återhämtning. Punkterna nedan är inspirerade av de övergripande principer som utvecklats för barn och krissituationer inom ramen för det uppdrag som Nordiska rådet gav Nordens välfärdscenter om barn, pandemier och delaktighet.

Vi uppmanar myndigheterna på alla nivåer att se till att följande principer systematiskt integreras i krisberedskapsberedning, lagstiftning, politik och praxis:

1. Skydda ombudsmannens mandat

Barnombudsmännens oberoende och mandat måste alltid skyddas, även vid nödsituationer och kriser. Myndigheterna måste se till att ombudsmän på ett meningsfullt sätt deltar i beredskapsplanering, beslutsfattande och utvärderingsprocesser i alla frågor som rör barn.

2. Skydda barns liv i största möjliga utsträckning

I nödsituationer bör åtgärder utformas och genomföras på ett sätt som i största möjliga utsträckning bevarar barns vardag, rutiner och sociala relationer. Att upprätthålla tillgången till utbildning, lek, fritidsaktiviteter och social interaktion är avgörande för barns välbefinnande, utveckling och motståndskraft.

3. Säkerställa skydd, tillhandahållande och deltagande av barns rättigheter

Krisberedskap och krishantering måste värna hela bredden av barns rättigheter.

- Skydd: Skydda barn från alla former av skada, våld, inbegripet sexuella övergrepp och sexuell exploatering, försummelse och kränkningar av rättigheter samt förhöjda risker som kan uppstå vid kriser och nödsituationer.
- Bestämmelse: Säkerställa barns tillgång till grundläggande tjänster, inklusive utbildning, hälso- och sjukvård, psykosocialt stöd och information som är åldersanpassad, tillgänglig och anpassad till olika gruppers behov och omständigheter.
- Deltagande: Garantera barns rätt att höras och tas på allvar i beslut som påverkar dem, både individuellt och kollektivt, inbegripet krisplanering och krishantering. Deltagandet måste vara tryggt, inkluderande och anpassat till olika gruppers ålder och situation.

4. Genomföra systematiska konsekvensbedömningar av barns rättigheter

Systematiska konsekvensbedömningar för barns rättigheter måste genomföras innan nödgärder antas, genomförs och ses över under hela krisen. Sådana bedömningar är nödvändiga för att identifiera potentiella negativa konsekvenser för barn, särskilt barn i utsatta situationer, förhindra kränkningar av rättigheter och säkerställa att beslut är proportionerliga, nödvändiga och i linje med barns bästa.

De nordiska barnombudsmännen uppmanar myndigheterna att ta hänsyn till dessa principer, inte som frivilliga överväganden, utan som grundläggande krav för rättighetsbaserad, effektiv och hållbar krisberedskap. Barns rättigheter, perspektiv och behov måste vara centrala före, under och efter kriser.

De nordiska barnombudsmännen betonar också vikten av fortsatt samarbete och utbyte av kunskap och erfarenheter mellan de nordiska länderna för att stärka barns rättigheter i kristider.